

РЕШЕНИЕ

№ 5867

гр. София, 02.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 173 СЪСТАВ, в публично заседание на деветнадесети март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Б.Р.

при участието на секретаря В.К.

като разгледа докладваното от Б.Р. Гражданско дело № 20231110149629 по описа за 2023 година

Производството е по общия съдопроизводствен ред на ГПК.

Образувано е въз основа на Искова молба, вх. № 247144/05.09.2023г. на СРС, уточнена с Молба, вх. № 267974/28.09.2023г. на СРС, и Молба, вх. № 56732/20.02.2024г. на СРС, подадена от М. Т. М. срещу „*****“ ЕАД и „*****“ ЕООД. С Определение № 3900/25.01.2024г. съдът е приел за съвместно разглеждане по делото насрещни иски, предявени от „*****“ ЕАД срещу М. Т. М., уточнени с Молба, вх. № 36645/05.02.2024г. на СРС.

Ищцата **М. Т. М.** чрез адв. П. П. – АК-Хасково, е предявила срещу ответниците иски с правно основание по чл. 124, ал. 1 ГПК вр. чл. 26, ал. 1 ЗЗД вр. чл. 21 и чл. 22 ЗПКр, както следва:

1. срещу „***“ ЕАД:**

- иск за признаване за установено между страните, че сключеният между тях Договор за потребителски кредит № 2771025/09.05.2023г. е нищожен;
- при условията на евентуалност, че чл. 4 от сключения между тях Договор за паричен заем № 2771025/09.05.2023г. предвиждаща сключване на договор за поръчителство, е нищожен.

2. срещу „***“ ЕООД:**

- иск за признаване за установено, че Договор за предоставяне на поръчителство от 09.05.2023г., сключен с „*****“ ЕООД е нищожен;
- при условията на евентуалност, че клаузата на чл. 8 от Договора за поръчителство от 09.05.2023г., сключен с „*****“ ЕООД, предвиждаща допълнително оскъпяване чрез заплащане на възнаграждение, е нищожна.

Ищцата твърди, че на 09.05.2023г. сключила с „*****“ ЕАД Договор за потребителски кредит № 2771025, по силата на който получила в заем сумата от 6000,00

лева при ГПР от 33,91% и годишна лихва от 29,56%. Съгласно чл. 4 от Договора тя се задължавала в определен срок /броени часове/ да представи на заемотателя едно от трите обезпечения, подробно описани в договора. Неясно обаче от същата дата се появявал и договор за поръчителство с „*****“ ЕООД, чийто собственик бил заемотателят, според който ищцата следвало да заплати възнаграждение по договора за поръчителство в размер на 5031,92 лева, платимо с вноските по кредита. Ищцата усвоила изцяло заетата сума, но заявява, че не дължи заплащане на лихви и неустойки, тъй като те намирали основанието си в нищожна кредитна сделка. Договорът за кредит бил нищожен, тъй като общите условия не били подписани от заемателката, не съдържал посочване на лихвения процент на ден, ГПР бил неточен и подвеждащ, като не отразявал действителното оскъпяване на кредита, а клаузата за възнаградителна лихва била нищожна, тъй като противоречала на добрите нрави. Аргументира се наличието на неравноправни клаузи и нарушаване на правата на ищцата като потребителка. Що се касае до обезпечението и договора за поръчителство, то ставало дума за порочна практика на фирмите за бързи кредити да поставят условия за обезпечение, на които клиентите им изначално да не могат да отговорят, като по този начин или да ги накарат да заплащат неустойки, или да ги накарат да заплатят суми на фирми, които да дадат обезпечение на кредита при висока цена. Така те си осигурявали допълнителна печалба. Клаузата за обезпечение нямала нито обезпечителна, нито обезщетителна функция, като била в противоречие със задължението на търговеца по чл. 16 ЗПКр. Реално възнаграждението на поръчителя съставлявало скрита лихва и не било включено в ГПР. На заемателката не било разяснено разбираемо какви ще са икономическите последици от поетото от нея задължение. Посочените пороци били така тежки, че не можело да става дума за прилагане на чл. 26, ал. 4 ЗЗД.

В срока по чл. 131, ал. 1 ГПК ответникът „*****“ ЕАД чрез юрк. Е.В. е депозирал Отговор на исковата молба, вх. № 318136/09.11.2023г. на СРС. Не оспорва, че с ищцата са сключили посочения от нея договор за кредит. Доводите ѝ срещу валидността на същия окачествява като неоснователни. Твърди, че заемополучателят имал право, но не и задължение да предостави обезпечение. Обезпечените и необезпечените кредити не се отпускали по различен начин, нямало разлика в размера на кредита и условията за погасяването му, като заемотателят преценявал дали да отпусне кредита съобразно заявлението и правилата за оценка на риска. Представянето на обезпечение не било задължително условие за отпускане на кредита. Договорът за поръчителство се сключвал с друго лице, а заемателят нямал представа за размера на задължението по него към момента на отпускане на кредита. Възнаграждението на поръчителя не следвало да се включва в ГПР. Дори и договорът за поръчителство да е нищожен, то неговата недействителност не влияела върху договора за заем.

В срока по чл. 131, ал. 1 ГПК ответникът „*****“ ЕООД чрез ст.юрк. В.М.-С. е депозирал Отговор на исковата молба, вх. № 3211457/13.11.2023г. на СРС, с който оспорва предявените искове като неоснователни. Не спори, че с ищцата са сключили описания в исковата молба договор за поръчителство. Сключването на подобни сделки попадало в предмета на дейност на дружеството, като тя не била ограничена само до клиенти на „*****“ ЕАД. Сделката съставлявала договор за поръчка, като било житейски и стопански логично ответникът да търси печалба от него. Възнаграждението се дължало само за периода, през който дружеството предоставяло услугите си, като в тази връзка не следвало размерът му да се преценява само по съотношението с отпуснатата в заем сума. Сключването на договор за обезпечение било само възможност, но не и задължение на заемополучателя, като възнаграждението по него не следвало да се включва в ГПР. Договорът се сключвал след този за заем, като другият ответник нямало как да знае колко ще е възнаграждението по него.

В срока по чл. 211, ал. 1 ГПК ответникът „*****“ ЕАД чрез юрк. Е.В. е предявил срещу първоначалната ищца иск с правно основание по чл. 9, ал. 1 ЗПКр, чл. 430,

ал. 1 ТЗ и чл. 79, ал. 1 ЗЗД за осъждането ѝ да му заплати сумата от **548,92 лева**, представляващи непогасените задължения за главница по Договор за потребителски кредит № 2771025/09.05.2023г., отнасящи се за периода 10.08.2023г.-10.10.2023г., **ведно със законната лихва** от подаване на насрещната искова молба до окончателното изплащане на сумата. Сочи, че договорът е валиден, а тези суми не са заплатени и са дължими. При условията на евентуалност – ако предявеният от ищцата иск бъде уважен, то се иска тя да бъде осъдена да заплати на „*****“ ЕАД сумата от **4700,00 лева** за главница, на колкото възлизала чистата стойност на кредита при отчитане на направените плащания, **ведно със законната лихва** от подаване на насрещната искова молба до окончателното изплащане на сумата.

В срока по чл. 131, ал. 1 ГПК вр. чл. 211, ал. 2 ГПК ответницата по насрещните искове **М. Т. М.** чрез адв. П. П. – АК-Хасково, е подала Отговор на искова молба, вх. № 16391/18.01.2024г. на СРС, в който обосновава липса на предпоставки за съвместно разглеждане на предявените насрещни искове в настоящото производство.

В насроченото по делото публично съдебно заседание ищцата не се явява, като никоя от страните не изпраща представител. Становища се изразяват в писмен вид.

Софийският районен съд, като взе предвид подадената искова молба и предявените с нея искове, становището и възраженията на ответника в отговора ѝ, предявените насрещни искове и възраженията срещу тях, съобразявайки събраните по делото доказателства, основавайки се на релевантните правни норми и вътрешното си убеждение, намира следното:

Исковата молба е подадена от надлежно легитимирана страна при наличие на правен интерес от производството, като предявените с нея искове са **допустими** и следва да бъдат разгледани по същество. Предявените насрещни искове са заявени в установените за това процесуални срокове при наличие на правен интерес от легитимирана страна, като също са **допустими**. Не са налице предпоставки за решаване на делото с неприсъствено решение или решение при признание на иска.

Съобразно нормата на чл. 154, ал. 1 ГПК доказателствената тежест по исковите с правно основание по чл. 124, ал. 1 ГПК вр. чл. 26, ал. 1 ЗЗД вр. чл. 21 и чл. 22 ЗПКр е и за двете страни. Ищцата следва да докаже, че такива договори съществуват, че съдържат посочените от нея клаузи, както и наличието на предпоставките, установяващи недействителност. В тежест на ответника по всеки иск е да докаже, че е изпълнил задълженията си за предоставяне на предварителна информация на потребителя, че е получил съгласието на потребителя за сключване на договора. В тежест на ответника е да докаже, че клаузите на сключения между страните договор не са неравноправни (чл. 146, ал. 4 ЗЗПотр), както и че ищцата е била наясно с клаузите на договора, т.е. не е въведена в заблуждение. Извън това в тежест на всяка от страните е да установи фактите и обстоятелствата, от които черпи благоприятни за себе си правни последици. По насрещните искове доказателствената тежест е за ищеца по тях, който следва да установи валидно сключен договор, пораждащ задължение в посочения от него размер. В тежест на ответницата по насрещните искове е да установи плащане на задълженията, съответно обстоятелства, които я освобождават от това.

Страните по делото не спорят относно това, че описаните в исковата молба договори са сключени между съответните страни, като са със съдържание и клаузи, съобразно описаното в исковата молба, а именно:

Между „*****“ ЕАД като заемодател и **М. Т. М.** като заемател е сключен Договор за потребителски кредит № 2771025/09.05.2023г. Конкретните условия по договора са посочени в Приложение № 1 към него – дадена в заем сума от 6000,00 лева, която следва да се върне на 24 месечни анюитетни вноски при ГПР от 33,91% и годишна възнаградителна лихва от 29,56%. Общата сума за връщане е посочена като 8079,43 лева. Съгласно чл. 4 от

Договора, ако кредитополучателят е посочил в заявлението си, че ще предостави обезпечение, то той трябва или да представи банкова гаранция в срок до десет дни, или да сключи договор с одобрено от заемотателя юридическо лице в срок до 48 часа от подаване на заявлението. Между „*****“ ЕООД като поръчител и М. Т. М. е сключен Договор за предоставяне на поръчителство от 09.05.2023г. за обезпечаване вземанията на заемотателя по описания договор за кредит, за което М. следва да заплати възнаграждение. Същото е определено в Приложение № 1 към Договора на 5031,92 лева, което се заплаща на 24 месечни вноски, като плащането може да стане по сметка на поръчителя или по сметка на „*****“ АД, което е овластено да приема плащания в полза на поръчителя.

По делото е изслушано заключение на вещо лице по съдебно-счетоводна експертиза, което съдът кредитира като изготвено от компетентно вещо лице, при пълно, ясно и изчерпателно дадени отговори на поставените въпроси и без индикации за тяхната неправилност. Вещото лице е установило, че общата сума, която М. е върнала по договора за заем, е 1300,00 лева. От нея са покрити 338,07 лева за главница, 291,50 лева за лихва, 4,91 лева за лихва за забава, 40,00 лева за разходи по извънсъдебно събиране на вземането и 625,52 лева за вноски по възнаграждението за поръчителство. При включване на вноските за поръчителство в изчисляването на ГПР, то същият би възлизал на 154,1045% годишно /л.88/.

Според данните от Търговския регистър, който е публичен (чл. 9 и чл. 11 ЗТР) едноличен собственик на капитала на дружеството-поръчител "*****" ЕООД е "*****" АД.

Действително договорът за потребителски кредит и този за предоставяне на поръчителство формално са оформени като самостоятелни договори. Те обаче са функционално свързани, защото договорът за поръчителство е във връзка с договора за кредит, обезпечаване вземането на кредитодателя, сключен е в негова полза и с лице, одобрено от него, според текста на самия договор. Затова договорът за поръчителство има акцесорен характер. В тази връзка следва да се обърне внимание, че възнаграждението по договора за гаранция е възможно платимо на кредитора по договора за заем и потенциално се изплаща на последния ведно с вноските по кредита. Отчитайки свързаността между заемотателя и дружеството-гарант, съдът приема, че това е сторено, за да бъде заобиколена нормата на чл. 19, ал. 4 ЗПКр, като формално бъде посочен ГПР от 33,91%. Той обаче не е действителен, тъй като в него не е отчетено възнаграждението по гаранционната сделка: Това възнаграждение съставлява част от разходите по кредита по смисъла на чл. 19, ал. 1 ЗПКр, § 1, т. 1 ЗПКр и чл. 3, б. „ж“ от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, поради което реалният ГПР по договора, видно от заключението на вещото лице, многократно надхвърля позволения от закона процент, стигайки до 154,1045%. Така, освен че се нарушава и заобикаля чл. 19, ал. 4 ЗПКр, потребителят бива и въведен в заблуждение относно реалната стойност на разходите, които следва да стори по обслужването на кредита си, в противоречие с изискванията на чл. 11 ЗПКр. Стига се и до нарушение във връзка с чл. 143, ал. 2, т. 5 ЗПКр, тъй като се касае за необосновано високо и скрито оскъпяване на кредита. В случаите, когато в договора за потребителски кредит е посочен годишен процент на разходите, които обаче не включва всички разходи, които нормативната база изисква да бъдат отчетени при изчислението му, то договорът за потребителски кредит следва да се счита за нищожен /арг. Решение от 21.03.2024г. по дело № С-714/2022г. на СЕС/.

Създадената обща конструкция от два договора с потребителя - за кредит и за поръчителство, като на насрещната на потребителя страна и по двата от тях стоят две свързани лица, на практика съставлява разделяне на приходите от кредита чрез тези два свързани стопански субекта с цел да се заобиколят законовите норми за защита на потребителите и да се натовари заемотателят с допълнителни и чрезмерни плащания. При факта, че учредяването на обезпечението е предвидено изначално като последващо

договора за кредит, то е ясно, че неговата единствена цел е да изиска от потребителя още едно плащане, при това в немалък размер, съпоставен с главницата по кредита. Така биват нарушени и принципите на добросъвестността и справедливостта, като се стига до значително неравноправие между правата и задълженията на търговеца и потребителя. Затова и договорът за предоставяне на поръчителство също е сключен в условията на неравнопоставеност по смисъла на чл. 143 ЗЗПотр, което го прави и нищожен поради заобикаляне на и противоречие със закона и в нарушение на добрите нрави, на основание чл. 146, ал. 1 ЗЗПотр, чл. 24 ЗПКр и чл. 26 ЗЗД. Той следва да се разглежда като нищожен и като акцесорен договор към друг нищожен такъв.

При това положение **предявените от ищцата главни иски** са основателни и следва да бъдат уважени, като не са налице основания за разглеждане на евентуално съединените с тях иски.

Тъй като договорът за потребителски кредит се установява да е нищожен, то **предявеният от ответника „*****“ АД насрещен иск за заплащане на суми – неплатени вноски по него, следва да бъде отхвърлен. Основателен е обаче съединеният при условията на евентуалност с него иск** за осъждане на ответницата по него М. да върне на „*****“ АД сумата от **4700,00 лева**. Това е така, тъй като договорът за потребителски кредит и договорът за поръчителство към него са обявени за нищожни. В този случай, съобразно чл. 23 ЗПКр, потребителят връща само чистата стойност на кредита, без лихви и други суми по него. Ищцата е получила от „*****“ АД 6000,00 лева /л.2/, върнала е 1300,00 лева, следователно дължи връщането на още 4700,00 лева, за които е предявен и искът.

Гореизложените доводи са достатъчни за произнасяне по предявените иски и решаване на спора по делото, като останалите заявени от страните доводи не разколебават направените заключения и обсъждането им се явява безпредметно.

По разноските:

Съгласно чл. 78, ал. 1 и ал. 3 ГПК, право на разноски има само страната, в полза на която е постановен съдебният акт. Съобразно изхода от делото право на разноски има само ищцата, в полза на която следва да се присъдят доказаните от нея разноски от **896,36 лева**, като всеки от ответниците следва да заплати половината от тази сума.

Доколкото ищцата е защитавана безплатно по реда на чл. 38, ал. 1 ЗАДв от адв. П. П., то в негова полза следва да се присъди възнаграждение по чл. 38, ал. 2 ЗАДв, което съдът, съобразно фактическата, правната, процесуалната и професионалната сложност на спора и защитавания по него материален интерес, определя, при съобразяване на Решението от 25.01.2024г. по дело С-438/22 на СЕС, на **1300,00 лева**, като всеки от ответниците следва да заплати половината от тази сума. Наличието на предпоставките по чл. 38, ал. 1 ЗАДв не следва да се обсъжда при произнасяне на съда относно присъждането на разноски по реда на чл. 38, ал. 2 ЗАДв (опр.43/10.02.2022г.-гр.д.2611/2021г.-ВКС,IVг.о.).

Не е налице основание за присъждане на разноски в тежест на ищцата – арг. Решение от 16.07.2020г. по дела С-224/19 и С259/19 на СЕС, Решение от 21.03.2024г. по дело С-714/2022 на СЕС, опр.366/16.08.2022г.-ч.т.д.1085/2022г.-ВКС, Iг.о.

Водим от горното, съдът.

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА ЗА НИЩОЖЕН сключеният между М. Т. М., ЕГН *** , от град София, и „*****“ АД, ЕИК ***** , със седалище в град София, Договор за потребителски кредит № 2771025/09.05.2023г.**

ПРОГЛАСЯВА ЗА НИЩОЖЕН сключеният между **М. Т. М.**, ЕГН *********, от град София, и **„*****“ ЕООД**, ЕИК *********, със седалище в град София, **Договор за поръчителство от 09.05.2023г.**

ОТХВЪРЛЯ предявения от и **„*****“ АД**, ЕИК *********, със седалище в град София, **срещу М. Т. М.**, ЕГН *********, от град София, насрещен иск с правно основание по чл. 9, ал. 1 ЗПКр, чл. 430, ал. 1 ТЗ и чл. 79, ал. 1 ЗЗД за осъждането на **М. Т. М.** да заплати на **„*****“ АД** сумата от **548,92 лева**, представляващи непогасените задължения за главница по Договор за потребителски кредит № 2771025/09.05.2023г., отнасящи се за периода 10.08.2023г.-10.10.2023г., **ведно със законната лихва** от подаване на насрещната искова молба до окончателното изплащане на сумата.

ОСЪЖДА М. Т. М., ЕГН *********, от град София, да заплати на **„*****“ АД**, ЕИК *********, със седалище в град София, на основание чл. 23 ЗПКр, сумата от **4700,00 лева**, представляваща неплатения остатък от подлежащата на връщане чиста стойност по сключения между страните и прогласен за нищожен Договор за потребителски кредит № 2771025/09.05.2023г., **ведно със законната лихва** от подаването на насрещната искова молба /09.11.2023г./ до окончателното ѝ изплащане.

ОСЪЖДА „***“ АД**, ЕИК *********, със седалище в град София, и **„*****“ ЕООД**, ЕИК *********, със седалище в град София, да заплатят на **М. Т. М.**, ЕГН *********, от град София, на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, сумата от **896,36 лева**, представляваща разноски по делото на първа инстанция (гр.д. № 49629/2023г. на СРС), като всеки от тях заплати **половината** от посочената сума.

ОСЪЖДА „***“ АД**, ЕИК *********, със седалище в град София, и **„*****“ ЕООД**, ЕИК *********, със седалище в град София, да заплатят на **адв. П. И. П. – АК-Хасково**, л.№ 1300053663, на основание чл. 38, ал. 2 ЗАДв, сумата от **1300,00 лева**, представляваща възнаграждение за предоставена безплатна правна помощ на ищцата **М. Т. М.** пред първата инстанция (гр.д. № 49629/2023г. на СРС), като всеки от тях заплати **половината** от посочената сума.

Решението подлежи на обжалване пред Софийския градски съд с въззивна жалба, подадена чрез Софийския районен съд в двуседмичен срок от съобщението.

Решението, на основание чл. 7, ал. 2 ГПК, да се съобщи на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____